

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สังคมประกิต การเปิดรับข่าวสาร และความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบวัดครั้งเดียว (one-shot descriptive study)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชนที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร รวม 18 สถาบัน ซึ่งมีจำนวนนักศึกษารวม 181,418 คน ดังตารางต่อไปนี้

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาล 8 สถาบัน ประกอบด้วย

สถาบันอุดมศึกษา	ชาย	หญิง	จำนวนรวม
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	7,243	9,284	16,527
2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	4,865	8,816	13,781
3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	8,992	6,170	15,162
4. มหาวิทยาลัยมหิดล	3,134	6,245	9,378
5. มหาวิทยาลัยศิลปากร	1,384	2,696	4,082
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	4,426	5,827	10,253
7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า	13,558	3,615	17,209
8. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	6,873	9,737	16,610
- จำนวนรวม	50,477	52,526	103,003

สถาบันอุดมศึกษาภาคเอกชน 11 สถาบัน ประกอบด้วย

สถาบันอุดมศึกษา	ชาย	หญิง	จำนวนรวม
1. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	5,041	9,632	14,673
2. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	6,356	14,563	20,919
3. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	4,115	5,962	10,077
4. มหาวิทยาลัยศรีปทุม	5,507	4,897	10,404
5. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	4,762	10,116	14,878
6. มหาวิทยาลัยสยาม	4,279	5,347	9,626
7. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวฯ	130	683	813
8. มหาวิทยาลัยเกริก	644	1,722	2,366
9. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	3,345	3,022	6,367
10. มหาวิทยาลัยเอเซียฯ	1,701	1,135	2,845
11. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร	1,909	148	2,057
จำนวนรวม	37,798	57,227	95,025

ที่มา : สำนักกิจการอุดมศึกษาเอกชน และสำนักงานสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย .รายงานการศึกษาสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ปีการศึกษา 2536.

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1. จากจำนวนประชากรทั้งหมด 181,418 คน ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษา จำนวน 360 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ กำหนดจากตารางแสดงจำนวนตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ร้อยละ 5 (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537 : 29) ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 360 คน

2. เลือกสถาบันการศึกษาโดยการสุ่มตัวอย่างตามประเภทของประชากร (stratified random sampling) โดยการแบ่งมหาวิทยาลัยทั้งหมดออกเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ และสถาบันการศึกษาของเอกชน แต่ละกลุ่มเลือกมา 3 มหาวิทยาลัย เลือกโดยวิธี random

2.2 ทำการจับฉลากชื่อสถาบันการศึกษาของรัฐจากจำนวน 8 สถาบัน ได้ 3 สถาบันคือ

- 2.1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.1.2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 2.1.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.2 ทำการจับฉลากชื่อสถาบันการศึกษาของเอกชนจากจำนวน 11 สถาบัน ได้ 3 สถาบันคือ

- 2.2.1 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- 2.2.2 มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- 2.2.3 มหาวิทยาลัยสยาม

โดยแต่ละสถาบันจะใช้กลุ่มตัวอย่าง สถาบันละ 60 คน (คำนวณจาก จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 360 คนหารด้วยจำนวนสถาบัน 6 สถาบัน จะได้เป็น $360/6 = 60$)

3. แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ตามสาขาวิชาที่เรียน ในแต่ละมหาวิทยาลัย โดยจำแนกตามการแบ่งสาขาวิชา ดังนี้ (รัตนา ภัทรธนาภานต์, 2539 :48)

3.1 สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

3.2 สาขาวิชาทางมนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

3.3 สาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะประมง คณะวนศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร

โดยการจำแนกสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนที่เท่ากัน ของ 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถแจกแจงตามสมมุติฐานได้ดังนี้

สมมุติฐานข้อ 2 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับ
กระบวนการสังคมนะปฤทิตจากครอบครัว

ตัวแปรอิสระ สังคมนะปฤทิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์จากครอบครัว

ตัวแปรตาม ความเชื่อทางไสยศาสตร์

สมมุติฐานข้อ 3 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กับ
กระบวนการสังคมนะปฤทิตจากเพื่อน

ตัวแปรอิสระ สังคมนะปฤทิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์จากเพื่อน

ตัวแปรตาม ความเชื่อทางไสยศาสตร์

สมมุติฐานข้อ 4 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กับ
กระบวนการสังคมนะปฤทิตจากตัวแทนทางศาสนา

ตัวแปรอิสระ สังคมนะปฤทิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์จากตัวแทนทางศาสนา

ตัวแปรตาม ความเชื่อทางไสยศาสตร์

สมมุติฐานข้อ 5 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กับ
กระบวนการสังคมนะปฤทิตจากโรงเรียน

ตัวแปรอิสระ สังคมนะปฤทิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์จากโรงเรียน

ตัวแปรตาม ความเชื่อทางไสยศาสตร์

สมมุติฐานข้อ 6 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กับ
กระบวนการสังคมนะปฤทิตจากการเปิดรับสื่อมวลชน

ตัวแปรอิสระ สังคมนะปฤทิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์จากสื่อมวลชน

ตัวแปรตาม ความเชื่อทางไสยศาสตร์

สมมุติฐานข้อ 7 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับไสยศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับ
ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษา

ตัวแปรอิสระ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับไสยศาสตร์

ตัวแปรตาม ความเชื่อทางไสยศาสตร์

สมมุติฐานข้อ 8   ลักษณะทางประชากร มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทาง
ไสยศาสตร์ของนิสิตนักศึกษา

ตัวแปรอิสระ   ลักษณะทางประชากร

ตัวแปรตาม   ความเชื่อทางไสยศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ใช้วิธีการสร้างแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าและดัดแปลงจากงานวิจัยที่ใกล้เคียงของผู้ที่ทำการศึกษามาแล้ว เช่น งานวิจัยของ ประกอบ ตั้งคำ (2512) มณฑาวดี พูลเกิด (2539) รุ่งเรืองศรี วงศาโรจน์ (2534) พรทิพย์ จงเจิดศักดิ์ (2540) และนำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจัดลำดับเนื้อหา แบบสอบถามให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยรูปแบบของแบบสอบถามมีทั้งแบบสอบถามแบบปลายเปิด และแบบสอบถามแบบปลายปิด แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามในเรื่องทั่วไป ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ชั้นปี
- คณะที่ศึกษา
- ศาสนา
- สถานภาพทางเศรษฐกิจ
- ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 เป็นการวัดความทันสมัยในระดับบุคคล จำนวน 11 ข้อ เป็นคำถามปิด 9 ข้อ คำถามเปิด 2 ข้อ โดยดัดแปลงมาจากเกณฑ์วัดความทันสมัยของบุคคลของ ประมะสตะเวทิน (2538 : 17) สำหรับคำถามเปิด จำนวน 2 ข้อ มีไว้เพื่อใช้ในการ cross check กับคำถามปิด

ตอนที่ 3 เป็นเรื่อง สถาบันที่ทำหน้าที่สังคมประกิต กับความเชื่อทางไสยศาสตร์ มีจำนวน 10 ข้อ แยกตามประเภทของความเชื่อทางไสยศาสตร์

สถาบันที่ทำหน้าที่สังคมประกิต ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ตัวแทนทางศาสนา และสื่อมวลชน

ความเชื่อทางไสยศาสตร์ 10 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อเรื่อง โหราศาสตร์ หมอดู ไชยกลาง ฤกษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูติผีปีศาจ เครื่องรางของขลัง นรก-สวรรค์ ความฝัน การตั้งชื่อให้ถูกหลักวันเดือนปีเกิด ปราภฏการณ์ทางธรรมชาติ ฮวงจุ้ย

ตอนที่ 4 เป็นเรื่องการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ จำนวน 10 ข้อ แยกตามประเภทของการสื่อสารมวลชน และความเชื่อทางไสยศาสตร์ประเภทต่าง ๆ สื่อมวลชน ได้แก่ วิทย์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

ตอนที่ 5 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ พิจารณาจาก 10 ประเด็น แต่ละประเด็น มีแบบสอบถาม 3 ข้อ โดยเป็นแบบสอบถามที่ถามความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องบุคคล ได้แก่การตั้งชื่อ วิญญาณ การตายแล้วเกิดใหม่
2. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ เทพเจ้า เทวดา เวทมนต์คาถา
3. ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดล้อม และปราภฏการณ์ธรรมชาติ พฤติกรรมสัตว์ต่าง ๆ
4. ความเชื่อเรื่องไชยกลาง ฤกษ์ ได้แก่เรื่อง ฤกษ์งามยามเหมาะ ผั่งทำรัง จิ้งจกทัก
5. ความเชื่อเรื่องความฝัน ได้แก่การทำนายฝัน
6. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังได้แก่ พระเครื่อง ผ้ายันต์ ว่าน ตะกรุด
7. ความเชื่อเรื่องภูติผีปีศาจ
8. ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์
9. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ หมอดู
10. ความเชื่อเรื่อง ฮวงจุ้ย

เกณฑ์ในการให้คะแนนตัวแปร

1. ความทันสมัยในระดับบุคคล

ถ้าตอบถูก ให้ 1 คะแนน

ถ้าตอบผิด ให้ 0 คะแนน

การแปลความหมายคะแนนรวม และคะแนนเฉลี่ย

0.00 - 5.00 หมายถึง เป็นคนที่มีลักษณะ Traditional

5.01 - 11.00 หมายถึง เป็นคนที่มีลักษณะ Modernization

2. ความถี่ของสถาบันที่ทำหน้าที่ทางสังคมประภิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์

บ่อย ให้ 4 คะแนน

ปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ไม่บ่อย ให้ 2 คะแนน

ไม่เคย ให้ 1 คะแนน

การแปลความหมาย คะแนนรวม และคะแนนเฉลี่ย

0.00-1.00 หมายถึง ทำหน้าที่ทางสังคมประภิตด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์
อยู่ในระดับต่ำมาก

1.01-2.00 หมายถึง ทำหน้าที่ทางสังคมประภิตด้านความเชื่อทาง
ไสยศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ

2.01-3.00 หมายถึง ทำหน้าที่ทางสังคมประภิตด้านความเชื่อทาง
ไสยศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

3.01-4.00 หมายถึง ทำหน้าที่ทางสังคมประภิตด้านความเชื่อทาง
ไสยศาสตร์อยู่ในระดับสูง

3. การเปิดรับข่าวสารความเชื่อทางไสยศาสตร์จาก สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์
นิตยสาร

บ่อยมาก	ให้	4	คะแนน
บ่อย	ให้	3	คะแนน
ปานกลาง	ให้	2	คะแนน
น้อย	ให้	1	คะแนน
ไม่เปิดรับ	ให้	0	คะแนน

การแปลความหมาย คะแนนรวม และคะแนนเฉลี่ย

0.00 - 1.00	หมายถึง	เปิดรับในระดับต่ำมาก
1.01 - 2.00	หมายถึง	เปิดรับในระดับต่ำ
2.01 - 3.00	หมายถึง	เปิดรับในระดับปานกลาง
3.01 - 4.00	หมายถึง	เปิดรับในระดับสูง

4. ระดับความเชื่อทางไสยศาสตร์

กำหนดให้ ผู้ที่ตอบตรงกับความเชื่อได้คะแนน	1	คะแนน
กำหนดให้ ผู้ที่ตอบไม่ตรงกับความเชื่อได้คะแนน	0	คะแนน

รวมคะแนนแล้วแบ่งเป็น

0.00-10.00	หมายถึง	มีความเชื่อไสยศาสตร์ในระดับต่ำ
10.01-20.00	หมายถึง	มีความเชื่อไสยศาสตร์ในระดับปานกลาง
20.01-30.00	หมายถึง	มีความเชื่อไสยศาสตร์ในระดับสูง

การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

ในการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเอาแบบสอบถามนั้นไปทดสอบกับนิสิตนักศึกษา ที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อจะได้นำผลมาเป็นแนวทางในการทดสอบแบบสอบถามให้สื่อความหมายได้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง เนื่องจากแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดทัศนคติว่า เชื่อหรือไม่เชื่อเรื่องทางไสยศาสตร์ ดังนั้นการหาค่าความเชื่อถือจึงใช้วิธีของ Cronbach ค่าที่ได้จากวิธีนี้เรียกว่า Alpha coefficient

$$\alpha = \frac{K}{(K-1)} \left[\frac{1 - \sum V_i}{V_i} \right]$$

เมื่อ α = คือค่าความเชื่อถือได้

K = คือจำนวนข้อ

V_i = คือความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

V_i = คือความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

เมื่อนำแบบสอบถามไปทดสอบ พบว่าค่าความน่าเชื่อถือ คือ .95 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล จำนวน 6 คน โดยทั้ง 6 คน จะต้องผ่านการชี้แจงเกี่ยวกับคำถาม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือน คือ ต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2542

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

- ใ้ร้อยละ (Percentage)
- ใช้สูตรค่าเฉลี่ย (Mean)

เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของ

- ลักษณะทางประชากรศาสตร์
- ระดับความทันสมัย
- การเปิดรับข่าวสารเรื่องทางไสยศาสตร์ จากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ
- สังคมประกิตทางด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์
- ระดับความเชื่อทางไสยศาสตร์ ของนิสิตนักศึกษา

2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้การหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ของ Scheffe และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t - test